

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Історичний факультет
Кафедра історії стародавнього світу та середніх віків

ЗАТВЕРДЖУЮ
Заступник декана з науково-педагогічної
та навчальної роботи

2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Історія середніх віків та раннього нового часу

для студентів

галузь знань	03 Гуманітарні науки
спеціальність	032 Історія та археологія
освітній рівень	перший (бакалаврський)
освітня програма	Середня освіта (Історія)
вид дисципліни	обов'язкова

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2021/2022
Семестр	3
Кількість кредитів ECTS	3
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	іспит

Викладач: Рудь Микола Олексійович, к.і.н., доц.

Пролонговано: на 2022/2023 н.р. «29» 2022 р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. (_____) «__» 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

Розробник: Рудь Микола Олексійович, кандидат історичних наук, доцент кафедри історії стародавнього світу та середніх віків

ЗАТВЕРДЖЕНО

Зав. кафедри історії стародавнього світу та середніх віків

(Ставнюк В.В.)

Протокол № 10 від «30» червня
2021 р.

Схвалено науково - методичною комісією факультету

Протокол від «26» 08 2021 року № 7

Голова науково-методичної комісії

(доц. Терес Н.В.)
(прізвище та ініціали)

«27» 08 2021 року

1. Мета дисципліни – формування системних знань студентів про специфіку й етапи історичного розвитку західноєвропейської цивілізації доби середньовіччя й раннього модерну, тих рис її соціально-політичного, економічного і культурного розвитку, котрі визначають її місце у всесвітньо-історичному процесі.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. *Знати* найважливіші факти, події та процеси історії європейських народів доби античності.

2. *Вміти* системно аналізувати загальне й особливе у розвитку європейських державних утворень у середні віки і ранній новий час, визначати взаємозв'язок соціально-політичних, економічних й релігійно-ідеологічних процесів на середньовічному і ранньомодерному Заході.

3. *Засвоїти* основні сучасні методи опрацювання історичних джерел, здійснювати інформаційно-пошукову роботу в галузі медієвістики, орієнтуватися на історичній карті.

3. Анотація навчальної дисципліни:

Дисципліна ознайомлює студентів з провідними національними школами, напрямками досліджень та здобутками світової медієвістики у вивченні історії Західної Європи у добу середньовіччя та ранній новий час, основними типами медієвістичних джерел та сучасними принципами їх опрацювання. Її предметом є соціо-екологічне, етно-демографічне, суспільно-політичне, економічне, культурне та релігійне життя народів Західної Європи, Візантії, неслов'янських країн Центральної та Південно-Східної Європи у V середині XVII ст. – від загибелі Римської імперії до англійської революції 1640-1660 рр. Чільна увага приділяється державотворчим процесам у середньовічній та ранньомодерній Західній Європі. Розглядається специфіка культурного поступу Європи в епоху Відродження і бароко.

4. Завдання (навчальні цілі) – формування вмінь студентів системно й історично аналізувати загальні закономірності й типологічні особливості розвитку країн Західної Європи у період з V до середини XVII ст., досліджувати соціально-політичні, економічні та культурні явища й процеси у середньовічній та ранньомодерній Західній Європі, вироблення навичок компаративного бачення світових процесів у хронологічних рамках середньовіччя та раннього нового часу, методики опрацювання наукової літератури та джерельних публікацій з дисципліни.

Дисципліна спрямована на формування компетентностей:

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ФК 1. Здатність формувати в учнів предметні компетентності.

ФК 5. Здатність володіти категоріально-понятійним апаратом та хронологією історичної науки.

ФК 6. Здатність розкривати загальну структуру історичної науки на основі взаємозв'язку основних історичних процесів та постатей.

5. Результати навчання за дисципліною

Результат навчання (1. знати; 2. вміти)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1	Знати стан джерельної бази та історіографію з історії країн середньовічної Західної Європи	Лекція, семінар, самостійна робота	Бліц-опитування	5%
1.2	Знати загальні тенденції розвитку західноєвропейської середньовічної цивілізації	Лекція, семінар, самостійна робота	Усне опитування, контрольна робота з тем ЗМ1	25%
1.3	Знати головні етапи та основні закономірності розвитку країн Західної Європи і Візантії у середні віки	Лекція, семінар, самостійна робота	Усне опитування, контрольна робота з тем ЗМ2	25%
1.4	Знати типологічні особливості розвитку західноєвропейських країн у ранньомодерну добу	Лекція, самостійна робота	Бліц-опитування	5%
2.1.	Вміти визначати сутність та особливості соціально-політичних, економічних та культурних процесів на середньовічному Заході	Лекція, самостійна робота	Іспит, реферат	20%
2.2.	Вміти робити порівняльний аналіз розвитку західноєвропейських країн у середньовічну добу і ранній новий час	Лекція, самостійна робота	Іспит	20%

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни (ОК 16.)	1.1	1.2	1.3	1.4	2.1	2.2
Програмні результати навчання						
ПРН 1. Знати історичну термінологію та наукову періодизацію історичних процесів.	+	+	+	+		
ПРН 2. Знати та розуміти основні концепції, теорії та етапи розвитку історичної науки, орієнтуватися на її сучасні досягнення.	+	+	+	+		
ПРН 15. Вміти характеризувати об'єктивно та неупереджено історичні події та постаті різних історичних періодів.					+	+

7. Схема формування оцінки

7.1. Форми оцінювання студентів:

1. Контрольна робота з тем ЗМ1:РН 1.1, 1.2 – 10 балів / 6 балів*
2. Контрольна робота з тем ЗМ2:РН 1.3 – 10 балів / 6 балів*
3. Бліц-опитування з тем ЗМ1: РН.1.1 – 5 балів / 3 бали*
4. Бліц-опитування з тем ЗМ2: РН 1.4 – 5 балів / 3 бали*
5. Оцінювання роботи під час семінарських занять (ЗМ1): РН 1.1, 1.2 – 15 балів / 9 балів*
6. Оцінювання роботи під час семінарських занять (ЗМ2): РН 1.3 – 15 балів / 9 балів*
7. Іспит Р.Н. 2.1, 2.2 – 40 балів / 24 бали*

- підсумкове оцінювання: іспит

7.2. Організація оцінювання:

Контроль знань студента здійснюється за модульно-рейтинговою системою. Загальну кількість балів студента формують семестрові бали, отримані з усіх тем двох змістових модулів:

- бали, отримані за модульні контрольні роботи;
- бали, отримані за роботу на семінарських заняттях;
- бали, отримані за самостійну роботу (за участь у бліц-опитуванні);
- бали, отримані за підсумкову контрольну роботу (за письмові розгорнуті відповіді).

(Зразки завдань для модульних контрольних робіт та питання підсумкової контрольної роботи див.: Навчально-методичний комплекс з даної дисципліни).

Зміст курсу поділений на 2 змістових модулі. Кожний змістовий модуль включає в себе лекції, семінари та самостійну роботу студентів, які завершуються рейтинговим контролем рівня засвоєння знань програмного матеріалу відповідної частини курсу. У змістовий модуль 1 (ЗМ1) входять теми 1-7, у змістовий модуль 2 (ЗМ2) – теми 8-16.

Оцінка успішності знань студентів здійснюється під час **семестрового оцінювання** (семінарські заняття, контрольна робота, бліц-опитування) та **підсумкового оцінювання** (підсумкова контрольна робота, іспит).

Загальна сума балів – 100 балів (із них, семестрове оцінювання максимум 60 балів; підсумкове оцінювання (іспит) – максимум 40 балів).

Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2			Іспит
Західноєвропейська середньовічна цивілізація: загальні тенденції розвитку			Країни Західної Європи у середні віки та ранній новий час			
30 залікових балів (максимум)			30 залікових балів (максимум)			
Самостійна робота (бліц-опитування)	Семінари	Модульна контрольна робота	Самостійна робота (бліц-опитування)	Семінари	Модульна контрольна робота	40 балів (максимум)
5 (максимум)	15 (максимум)	10 (максимум)	5 (максимум)	15 (максимум)	10 (максимум)	

Предметом самостійної роботи студентів є опрацювання ними як окремих тем, так і деяких розділів тем програм курсу. Перевірка рівня засвоєння матеріалу самостійно опрацьованих тем чи окремих розділів здійснюється під час бліц-опитування на лекціях, семінарських заняттях, модульних контрольних робіт.

На лекційних заняттях проводяться бліц-опитування (загалом 2 на семестр) щодо стану джерельної бази та історіографії з історії країн середньовічної Західної Європи та типологічних особливостей розвитку західноєвропейських країн у ранньомодерну добу. Правильна відповідь на одне запитання оцінюється в 1 бал. Максимальна кількість балів, яку може отримати студент під час одного бліц-опитування – 5.

* максимальний бал / порогів бал для отримання позитивної оцінки з відповідної форми контролю

Упродовж семестру оцінюється робота студента під час кожного семінару (доповідь, доповнення, участь у дискусії). Під час семінару студент має можливість досягти від 1 до 5 балів. Критеріями оцінювання відповіді студента під час семінару є:

- повнота розкриття питання – 1-2 бали;
- логіка викладу – 1 бал;
- використання основної і додаткової літератури – 1 бал;
- аналітичні міркування, вміння робити висновки – 1 бал.

Після завершення відповідно Змістового модулю 1 і Змістового модулю 2 проводяться модульні контрольні роботи (МК), зокрема контрольна робота ЗМ1 (перша декада жовтня) і контрольна робота ЗМ2 (перша декада грудня).

Участь студентів в контрольних заходах обов'язкова. МК проводиться у письмовій формі. Білет містить 2 питання, повна відповідь на кожне з них оцінюється в 5 балів. Максимальна кількість балів, які студент може набрати за МК – 10 балів. Студент, який не виконав вимоги по самостійній роботі, не допускається до складання МК, і даний модуль йому не зараховується.

На іспит з дисципліни вноситься 3 завдання з теоретичного і практичного матеріалу курсу, кожне з яких оцінюється у діапазоні від 1 до 12 балів, а також захист реферату, що оцінюється у діапазоні від 0 до 4 балів.

Критерії оцінювання підсумкової контрольної роботи (від 1 до 12 балів за одне завдання)

- безпомилкова, повна аналітична відповідь 11-12 балів;
- вірна і повна відповідь 9-10 балів;
- вірна, але неповна відповідь 7-8 балів;
- відповідь неповна, містить неточності 5-6 балів
- відповідь неповна, репродуктивна, містить помилкові твердження 3-4 бали;
- відповідь невірна, містить значні помилки елементарного рівня 1-2 бали.

Критерії оцінювання реферату:

- глибоке розкриття проблеми, відображена власна позиція – 4 бали;
- обгрунтоване розкриття проблеми – 3 бали;
- тема розкрита неповністю, обмежена джерельна база та обгрунтування – 2 бали;
- реферат переважно компілятивного рівня – 0-1 бал.

Бали, які отримані на підсумковій контрольній роботі та під час захисту реферату, додаються до балів набраних студентом за результатами семестрового оцінювання (семінари, модульні контрольні роботи, бліц-опитування).

Умовою допуску до підсумкової контрольної роботи (іспиту) є отримання студентом не менше ніж 20 балів (*критично-розрахунковий мінімум*). При цьому обов'язковим є успішне складання модульних контрольних робіт та виконання індивідуальних робіт, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни. **Рекомендований мінімум** для допуску до іспиту - **36 балів**.

При простому розрахунку отримаємо:

	Семестрова кількість балів	Іспит	Підсумкова оцінка
<i>Мінімум</i>	36	24	60
Максимум	60	40	100

7.3 Шкала відповідності оцінок

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

8. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ І СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ п/п	Назва теми	Кількість годин		
		Лекції	Семінари	Самостійна робота
1	Вступ до курсу	2		

Змістовий модуль 1.

Західноєвропейська середньовічна цивілізація: загальні тенденції розвитку

2	Етно-демографічні процеси у Західній Європі у середні віки	2	-	5
3	Соціальні, політичні структури та право у Західній Європі доби середньовіччя	2	-	8
4	Середньовічне місто	2	3	5
5	Християнська церква у середні віки. Хрестові походи	2	3	8
6	Культура країн Західної Європи у середні віки	2	-	8
7	Західна Європа на рубежі античності та середньовіччя	1	6	5
	Модульний контроль	1		

Змістовий модуль 2.

Країни Західної Європи в середні віки та ранній новий час

8	Франкська держава	2	12	3
9	Франція у середні віки	4	-	4
10	Англія у середні віки	2	-	4
11	Німеччина у середні віки	2	-	4
12	Середньовічна Італія	2	-	4
13	Країни Піренейського півострова у середні віки	2	-	4
14	Візантія у середні віки	4	2	4
15	Основні тенденції розвитку західноєвропейських країн у ранній новий час	2	4	8
16	Реформація і Контрреформація у ранньомодерній Західній Європі	1	-	8
	Модульний контроль	1		
	Загалом з курсу	38	30	82

Загальний обсяг – 150 год., в тому числі:

лекцій – 38 год.

семінари – 30 год.

самостійна робота – 82 год.

9.Рекомендовані джерела:

Основна література:

1. Блок М. Феодальне суспільство [Пер. з фр.]. – К., 2002.
2. Бродель Ф. Матеріальна цивілізація, економіка і капіталізм. XV-XVIII ст. [Пер. з фр.]. – К., 1995 – 1998. – Т.1-3.
3. Дюбі Ж. Доба соборів: Мистецтво та суспільство 980-1420-х рр. [Пер. з фр.]. – К., 2003.
4. Історія європейської ментальності / За ред. Дінцельбахера П. [Пер. з нім.]. – Львів, 2004.

5. Історія європейської цивілізації. Середньовіччя. Варвари. Християни. Мусульмани / За ред. Еко У. [Пер. з італ.]. – Харків, 2018.
6. Історія європейської цивілізації. Середньовіччя. Собори. Лицарі. Міста / За ред. Еко У. [Пер. з італ.]. – Харків, 2018.
7. Історія європейської цивілізації. Середньовіччя. Замки. Торговці. Поети / За ред. Еко У. [Пер. з італ.]. – Харків, 2018.
8. Історія європейської цивілізації. Середньовіччя. Експедиції. Торгівля. Утопії / За ред. Еко У. [Пер. з італ.]. – Харків, 2020.
9. Історія європейської цивілізації. Епоха Відродження. Історія. Філософія. Наука і Техніка / За ред. Еко У. [Пер. з італ.]. – Харків, 2020.
10. Історія європейської цивілізації. Епоха Відродження. Література і Театр. Образотворче мистецтво. Музика / За ред. Еко У. [пер. з італ.]. – Харків, 2022.
11. Ле Гофф Ж. Середньовічна уява: есеї [Пер. з фр.]. – Львів, 2007.

Додаткова:

1. Ададуrow В. Історія Франції. Королівська держава та створення нації (від початків до кінця XVIII століття). – Львів, 2002.
2. Балух В.О., Коцур В.П. Історія середніх віків: курс лекцій. – Чернівці, 2009 – 2011. – Т.1-2.
3. Балух В.О., Коцур В.П. Ранньомодерна Європа: підручник. – Чернівці, 2016.
4. Боднарюк Б. Харизма пустелі. Витоки, становлення, духовно-аскетична і місіонерська практика християнського чернецтва III-XI ст. – Чернівці, 2012.
5. Грушевський М. Середні віки Європи. – К., 1919.
6. Год Б.В. Виховання в епоху європейського Відродження (середина XIV – початок XVII ст.). – Полтава, 2004.
7. Горбач Т. *Inter rasem et bellum*: Польща і Тевтонський орден у XIII - на початку XV ст. – К., 2017.
8. Дейвіс Н. Європа. Історія. [Пер. з англ.]. – К., 2000.
9. Дятлов В.О. «В ім'я Бога і загального добра». Нижчі верстви населення німецького міста і Реформація. – Чернігів, 1997.
10. Дятлов В.О. Реформи і Реформація у Німеччині (XV-XVI ст.). - Чернігів, 2010.
11. Європейське Середньовіччя : літературний флорилегіум / Упоряд. Б. Щавурський. — Тернопіль, 2020.
12. Історія Візантії. Вступ до візантиністики / За ред. С. Б. Сорочана і Л.В. Войтовича. – Львів, 2011.
13. Історія західноєвропейського Середньовіччя. Хрестоматія / Упоряд. М.О. Рудь. – К., 2005.
14. Крижановська О.О., Крижановський О.П. Історія середніх віків. Вступ до історії західноєвропейського Середньовіччя: курс лекцій. – К., 2006.
15. Котляров П.М. Гуманіст і реформатор: освітні, релігійні та соціально-політичні практики Філіпа Меланхтона. – К., 2017.
16. Лінч Д. Середньовічна церква. Коротка історія. [Пер. з англ.]. – К., 1994.
17. Острогорський Г. Історія Візантії [Пер. з нім.]. – Львів, 2002.
18. Отрош М.І. Церковна-політична історія римських пап. – Одеса, 2019. – Т.1-2.
19. Охріменко О. Повсякденне життя міст Англії XI-XIII ст. – К., 2019.
20. Подаляк Н. Могутня Ганза. Комерційний простір, міське життя і дипломатія XII-XVII ст. – К., 2009.